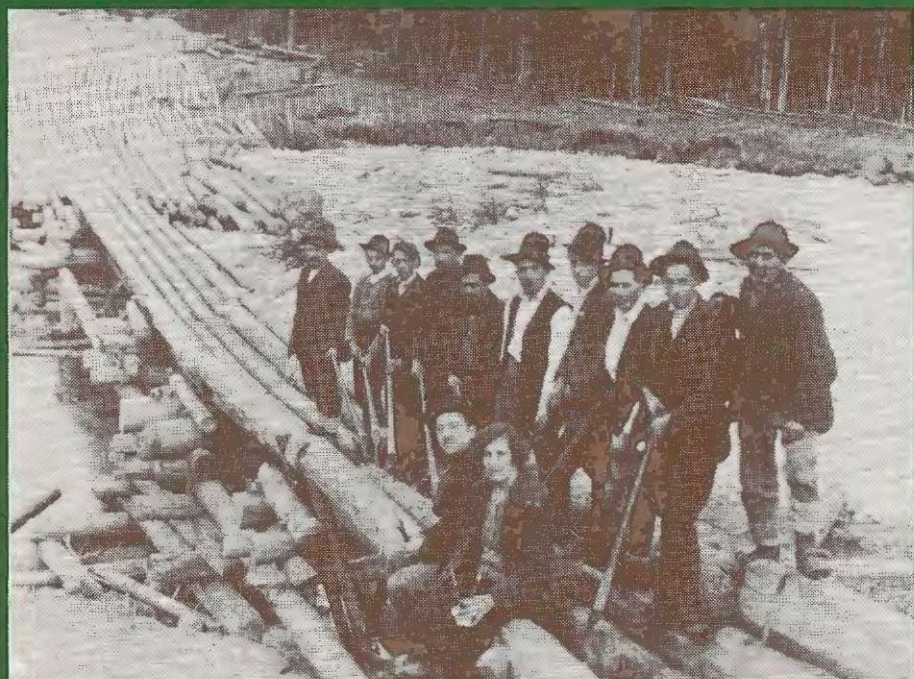

DELAVSKA ENOTNOST

V
GORNJI
SAVINJSKI
DOLINI
1944

Ob 40-letnici odbora DE na Ljubnem

DELAVSKA ENOTNOST

**V
GORNJI
SAVINJSKI
DOLINI
1944**

Mozirje 1984

***Izdala Zveza sindikatov Slovenije,
Občinski sindikalni svet Mozirje
ob štiridesetletnici ustanovitve odbora
Delavske enotnosti za Gornjo Savinjsko dolino***

Zbral in uredil Aleksander Videčnik. Za Občinski sindikalni svet Mozirje
Marko Purnat. Recenzenta Muzej revolucije Celje in Stane Kovač.
Lektor Tone Gošnik. Tiskano v Novem mestu v nakladi 1500 izvodov.

O delavstvu v naši dolini

Gornja Savinjska dolina ni imela do prvih let tega stoletja industrije. Bila je pretežno kmetijska, njeni prebivalci pa predvsem kmetje. Ker je krajina poraščena s prostranimi gozdovi, je razumljivo, da se je najprej porajala delna predelava lesa. Številni lesni trgovci so kupovali les in ga zrezanega, ali pa tudi kot hlodovino prodajali najprej v avstro-ogrskem delu Evrope, potem pa tudi v prekomorske dežele.

Kot navajajo raziskovalci razmer v dolini, predvsem pa dr. A. Baš v svojem delu Savinjski splavarji, je lesna trgovina in z njo žagarstvo hitro napredovala. „Tedanjo razvojno stopnjo splavarstva na Ljubnem posredno določuje tudi podatek, da je konec 16. stoletja imel vsak deseti ljubenski dom žago (leta 1600 je bilo na Ljubnem okoli 60 domov)” — Angelos Baš, Savinjski splavarji, stran 27. Les in njegova predelava, nenazadnje tudi transport (splavarstvo), dajejo torej gospodarstvu doline svoj pečat.

V obdobju, ko je število delavcev raznih industrijskih vej po svetu hitro naraščalo, je tudi v dolini ob Dreti in Savinji nastajal z razvojem izkoriščenja gozdov, predelave in spravila lesa delavski razred, ki pa se je v marsičem razlikoval od tistega v industrijskih središčih. Seveda se je temu primerno počasi razvijala delavska zavest, kajti včerajšni kmet ni preko noči dojel svojega položaja, kot njegov vrstnik v industriji, posebno še v večjih središčih.

Verjetno ni odveč navajati dejstvo, da je za pojav delavske zavesti, potreben čas. Okoliščine, v katerih so živeli naši „delojemalci”, pa so bile v marsičem svojstvene. Takratne kmečke družine so bile pretežno velike. Pri hiši je bilo največkrat dosti otrok, ki pa seveda niso mogli vsi najti kruha na domači kmetiji. To je povzročalo selitev v druge kraje, pa tudi izseljevanje v prekomorske in druge evropske dežele. Doma je bilo delovne sile preveč, poglabljale so se socialne razlike, vse več je bilo „bajtarjev”,

torej ljudi, ki so za vsako ceno morali delati, če so hoteli preživeti. V družinah, kjer so imeli gozdove in tudi svoje žage, so kmalu prevladovali gozdni delavci, žagarski delavci in splavarji, saj je gospodar postal le eden. Težji je bil položaj tam, kjer je bila družina brez posesti. Iz takšnih družin so največkrat izhajali pastirji, hlapci, kmečki delavci in seveda vseh vrst lesni delavci. To je bil v resnici delavski razred brez slehernih pravic.

V takšnih okoliščinah seveda ni bilo možno delavce povezovati v organizirano celoto delavskega gibanja. Upošteva vse povedano je torej razumljivo, da se je organizirano delavstvo pojavilo v dolini zelo pozno, če primerjamo stanje glede tega v drugih predelih ožje domovine, predvsem pa v industrijskih središčih. Pozno pomeni v našem primeru leta 1929, ko v Nazarjah ustanovijo Jugoslovansko strokovno zvezo kot enoto vseslovenske sindikalne organizacije s sedežem v Ljubljani. Tudi pozneje v našem prostoru ni bilo druge strokovne organizacije. Bili so sicer poskusi v začetku tridesetih let, da bi v Bočni ustanovili sindikat Splošne delavske zveze Jugoslavije. Oblast je ustanovitev preprečila. V letih po 1937 so nazadnjaški krogi želeli oslabiti delovanje Jugoslovanske strokovne zveze in so zato ustanovili Zvezo združenih delavcev, ki pa pri nas ni našla pravega zaledja.

Tako se je iz delavskega središča (Nazarje) širila misel o sindikalnem povezovanju najprej v predele Ljubnega, Luč in Solčave, nato pa tudi v Zadretje.

V letu 1939 so bila povsod po Sloveniji protidraginjska zborovanja. Tudi naši delavci so pripravili na Ljubnem takšno zborovanje. Ni pa znano, da bi se kaj podobnega dogajalo tudi v drugih krajih. Zelo veliko je o draginji in nemogočih delovnih razmerah pisal eden izmed vidnih delavskih organizatorjev v dolini, Franc Nareks. Zato kaj lahko domnevamo, da je tudi on pripravil na Ljubnem protidraginjski zbor, ker je bil tam doma. Tudi sicer je bilo njegovo delo čutiti v drugih krajih Savinjske, pa tudi Zadrecke doline.

Jugoslovanska strokovna zveza se je vseskozi zavzemala za delavsko povezovanje ne glede na svetovni nazor.

Stane Kovač navaja v članku Krščanski socialisti in Delavska enotnost (Borec 1/1983, stran 23): „Enako značilna je izpoved dolgoletnega predsednika JSZ Srečka Žumra na občnem zboru Jugoslovanske strokovne zveze že leta 1930 — Nismo zato tukaj, da delavske vrste razbijamo, temveč da jih družimo v enotni močni fronti in pomagamo najprej delavstvu in s tem celotni človeški družbi“. Isti pisec omenja v navedenem sestavku še: „Spomladi 1929 so krščanski socialisti predlagali ustanovitev enotne sindikalne fronte v Sloveniji“ (stran 17). Te ugotovitve so pomembne za poznejša dogajanja, ko so v okviru Osvobodilne fronte poudarjali potrebo po močni enotnosti delavskega razreda — Delavski enotnosti.

Organiziran delavski razred v OF

Znotraj Osvobodilne fronte je bilo treba povezati delavstvo v enotno fronto, ki naj bo nosilec narodne in socialne osvoboditve. Šlo je v bistvu za formalno potrditev enotnosti delavskega razreda za uspešnejši potek socialne revolucije v okviru slovenskega osvobodilnega boja.

Zaradi določenih neugodnih okoliščin ni prišlo do načrtovanega sklica zastopnikov delavskega gibanja v jeseni 1941. Poleti tega leta so si v CK KPS prizadevali pritegniti k sodelovanju tudi socialiste (social-demokrate), ti pa so odklanjali povezovanje v Delavsko enotnost. Izjema je bil le levi socialist Franc Svetek iz Celja, ki se je dejavno vključil v Delavsko enotnost.

Izvršilni odbor OF je naročil Tonetu Fajfarju izdelati izhodišča za konferenco Delavske enotnosti. Po roški ofenzivi je bilo še posebno potrebno akcijsko povezovanje delavstva in sploh poglobljeno politično delovanje.

Začetek leta 1942 je bil v znamenju velikega razmaha slovenskega osvobodilnega boja. Zelo potrebna je bila pomoč delavskega razreda. Tako so železničarji, organizirani v odbore Delavske enotnosti omogočili raznovrstne Transporte za potrebe partizanske vojske in narodno-osvobodilnega gibanja nasploh. Tudi v tovarnah so delavci, tako povezani, poskrbeli za oskrbovanje vojaških enot z različnimi izdelki. Prišlo je do sabotаж, ki so bile plod dela odborov DE, ti pa so vsebolj preraščali v politične organe osvobodilnega gibanja in boja.

7. 11. 1942 je bila v Ljubljani ustanovna konferenca Delavske enotnosti, kot gibanja in oblike boja delavskega razreda v Sloveniji. Slovensko delavstvo je bilo od začetka narodnoosvobodilnega boja njegova glavna udarna sila in temelj OF slovenskega naroda. Ta organizacija in gibanje je bila od samega začetka plod prizadevanja vseh naprednih delavskih sil za enotnost slovenskega delavstva. Ustanovne konference DE so se udeležili: za KPS Boris Kidrič, za socialdemokratske sindikate Franc Svetek in za krščanske socialiste Stane Kovač in Tone Fajfar.

Konferenca je sprejela teze pod naslovom: Položaj, vloga in naloge delavskega razreda Slovenije v slovenskem narodnoosvobodilnem boju. Ker gre za izredno pomembni dokument naše revolucije, je treba vsebino bolj osvetliti. Janko Prunk piše v sestavku Delavska enotnost v slovenskem narodnoosvobodilnem boju (Pot slovenskega delavstva v Delavska enotnost, stran 69 do 72, Delavska enotnost, Ljubljana 1982) takole:

„Teze najprej povedo, da slovensko delavstvo predstavljajo KPS, krščanski socialisti in predstavniki socialdemokratskih sindikalnih organizacij: KPS kot organizirana avantgarda delavstva, krščanski socialisti pa kot izraz demokratičnega in revolucionarnega napora ter razvoja med slovenskimi krščanskimi delavci. Nadalje je rečeno, da je slovensko delavstvo v najusodnejših trenutkih slovenske narodne zgodovine kot narodno in družbeno-najbolj zaveden in najbolj borben del naroda prevzelo vodilno vlogo v narodnoosvobodilni borbi, postalo borbeno jedro OF ter slovenske partizanske vojske in združilo okoli

sebe najširše narodne plasti. Teze ugotavljajo, da bi brez tega odločnega posega slovenskega delavstva v reševanje narodnega obstanka Slovenci ne imeli niti OF niti svoje narodnoosvobodilne vojske in bi zato bili neizbežno obsojeni na narodni pogin.

Nato sledi ugotovitev da je razvoj v Jugoslaviji, posebno pa skupni nastop v Osvobodilni fronti ustvaril najlepše pogoje za uresničevanje popolne enotnosti slovenskega delavstva. Skupno zborovanje naj to enotnost samo potrdi in slovesno sprejme s poudarkom, da različna svetovno-nazorska pripadnost nikomur ne sme zbujsati pomislekov pri doseganju in ustvarjanju delavske enotnosti. Vsak zaveden slovenski delavec mora spoštovati svetovni nazor svojega tovariša ter ne sme v ničemer ovirati njegovega izpovedovanja. KPS, socialdemokratske sindikalne organizacije in krščanski socialisti so v tem duhu že prevzeli medsebojne obveznosti pri ustvarjanju OF, te obveznosti pa še tem bolj veljajo za delavstvo, ki pripada tem skupinam.

Teze nato podajajo naslednje zaključke:

„Izhajajoč iz dejstev, da je slovensko delavstvo prevzelo kot družbeni razred vodilno vlogo v slovenskem narodu in zbralo okoli sebe njegovo ljudsko večino, doprineslo največje žrtve v osvobodilni borbi, udeleženci konference naglašajo, da hočejo to vodilno vlogo tudi v prihodnje ohraniti, ter zbrati okoli sebe ustvarjalne sile ostalih plasti naroda, posebno kmetov, obrtnikov in izobraženstva, ki naj potem skupno ustvarijo novo slovensko narodno in socialno življenje.“ Nato je rečeno, da slovensko delavstvo poudarja, da je enotnost slovenskih narodnih množic, kakršno predstavlja OF, neizogiben pogoj za zmago slovenskega naroda v tej težki osvobodilni borbi. Odločilni vodilni delež pri narodnoosvobodilni borbi daje slovenskemu delavstvu pravico, da odločilno posega tudi v ureditev slovenskega političnega in socialnega življenja po osvoboditvi. Kot skupni politični cilj postavljajo poleg narodne osvoboditve in združitve ter pravice slovenskega naroda do samoodločbe tako ureditev nove Slovenije, kakor bodo zahtevale koristi slovenskega delovnega

ljudstva. Teze menijo, da je za uspešno slovensko narodno, politično in socialno življenje neizogibno potrebna najtesnejša naslonitev na socialistično in slovansko Sovjetsko zvezo, z željo, da tudi Slovenci po svoje pripomorejo k ustanovitvi medsebojnega bratstva vseh evropskih narodov, ki mu bodi jedro tovariška skupnost vsega evropskega proletariata.

Konferenca je sprejela naslednjo resolucijo:

1. Predstavniki delavskega razreda Slovenije sprejemajo gornje teze in ugotavljajo, da te teze verno izražajo voljo slovenskega proletariata.

2. Predstavniki delavskega razreda Slovenije konstatirajo, da je enotnost slovenskega proletariata s tem dejstvom vzpostavljena in pozivajo delavske množice, naj svojo enotnost tako v organizacijski kakor v politični smeri nenehno utrjujejo ter razvijajo.

3. Delavski razred Slovenije izraža svojo neomajno pripadnost Osvobodilni fronti slovenskega naroda in skupni osvobodilni fronti na čelu s Sovjetsko zvezo, Veliko Britanijo in Ameriko — proti fašističnemu imperializmu.

4. Konferenca delavskega razreda Slovenije se s tem hkrati konstituira v Odbor Delavske enotnosti, kot predstavništvo delavskega razreda, vključenega v celoti v Osvobodilno fronto.

5. Odbor Delavske enotnosti izraža svoje zaupanje Izvršnemu odboru Osvobodilne fronte kot vodstvu slovenskega osvobodilnega gibanja.

Kot sekretariat Glavnega odbora Delavske enotnosti so bili imenovani Franc Leskošek, Tone Fajfar in France Svetek. Na konferenci so določili, da bo Delavska enotnost izdajala svoje glasilo z enakim imenom (Delavska enotnost), katere uredništvo so poverili Tonetu Fajfarju. Dogovorili so se, da bodo materiali s prve konference objavljeni v prvi številki, kar se je tudi zgodilo. V tej prvi številki pa je poleg konferenčnih materialov in vrste manjših člankov inotic izšel tudi uvodnik z naslovom Enotnost slovenskega delavstva. Avtorstvo uvodnika se pripisuje včasih Kardelju, včasih Kidriču. V njem je povedano, da je

bila konferenca delavskih predstavnikov v izredno važnih dneh, v katerih se odloča usoda osvobodilnega boja in slovenskega naroda. „Iz teh razlogov je konferenca formirala enotno delavsko vodstvo, Odbor Delavske enotnosti (ODE), ki bo bedel nad enotnostjo delavskih vrst, nad njihovo mobilizacijo v splošni nacionalni vojni in nad razrednimi interesi slovenskega delavskega razreda v ožjem pomenu besede. Pomen tega ODE je potemtakem izredno velik: Ne bo samo okreplil celotno gibanje OF, ampak ustvarja tudi predpostavke za čvrsto delavsko enotnost v bodočnosti.“ Zaključil je z dvema pomembnima ugotovitvama, prvič, da so osvobodilni cilji slovenskega naroda, ki ga predstavlja OF, obenem cilji slovenskega delavstva, ki ne more uresničiti svojih socialnih zahtev, dokler je zaslužnjen in tlačjen njegov narod, in drugič: „Bilo bi napačno, če bi ostalo samo pri tej prvi konferenci Delavske enotnosti. Potrebno je, da se to gibanje Delavske enotnosti zanese v sleherno tovarno in delavnico. Vsepovsod morajo nastati Odbori Delavske enotnosti, ki bodo istočasno najtrdnjše postojanke Osvobodilne fronte.“ (Delavska enotnost. Ponatis prvih letnikov, ki so izhajali v letih osvobodilne vojne in ljudske revolucije. Izdal in založil Republiški svet ZSS, Ljubljana 1954).

Kardelj pripiše ustanovitvi ODE prav odločilen pomen, ko pravi: „Praktični efekt te akcije za enotnost Osvobodilne fronte je bil tedaj zelo velik, mnogo večji kakor ga danes smatrajo nekateri profesionalni opisovalci zgodovine narodnoosvobodilne vstaje, ki se bolj pečajo z zunanjimi znaki in manifestacijami kot pa z notranjo politično vsebino dogajanj.“ (Oboje citirano iz omenjenega ponatisa Delavske enotnosti.)”

Širjenje Delavske enotnosti

Mreža odborov DE se je pričela množiti v pričetku leta 1943. Kot ugotavlja Janko Prunk v že prej navedenem zapisu, so se odbori najhitreje razširili v Ljubljani, tako jih je bilo konec marca 1943 že 38. Po kapitulaciji Italije pa je doživelo gibanje velik razmah na Primorskem. Novembra 1943 so izdali letak, ki je pozival k vključitvi v odbore DE, podpisala pa sta ga Franc Leskošek—Luka in član PO OF za Primorsko Jože Srebrnič.

Razvoj DE je doživel velik razmah tudi na Gorenjskem, kjer je bilo veliko zelo pomembne industrije. Tam so izdali letak, ki je pozival delavce, da se izognejo prisilni preselitvi v Nemčijo z vstopom v NOV. Tudi tuje delavce so pozivali k zavesti in k povezavi s slovenskimi delavci.

Nekoliko drugače je bilo na Štajerskem. O tem Janko Prunk:

„Na Štajerskem je bil razvoj DE zaradi njenih posebnih razmer malo manj intenziven, kljub temu pa je bilo poleti 1944 v okraju Trbovlje že 31 odborov Delavske enotnosti in 15 od njih je delovalo dejansko v funkciji odborov OF. V okraju Zagorje je bilo 29 odborov DE, njihovi člani pa so ob mobilizaciji precej množično odhajali v partizane. V Hrasniku je bilo 12 odborov DE, v Hudi jami dva. V podjetjih, kjer so bili odbori, je prihajalo do sabotaž. V oktobru je Glavni odbor DE izdal letak Štajerski delavci, v katerem jih je pozival, naj zapuste tovarne in se vključijo v partizansko vojsko. Letak je podpisal Franc Leskošek, bivši tajnik SMRJ, sekretar CK KPS, član predsedstva AVNOJ in SNOS.”

Delavska enotnost v Gornji Savinjski dolini

V drugi polovici 1944 so potekali odločni boji za osvoboditev Gornje Savinjske doline. Enote IV. operativne cone so postopno osvobajale kraj za krajem. Ko je 12. septembra 1944 bilo osvobojeno še Mozirje, je bila dolina brez okupatorske postojanke.

Bili so torej dani pogoji za poglobljeno politično in kulturno delo. Dejavnost IV. operativne cone ni bila le vojaškega pomena, temveč je preko vseh vrst političnih, upravnih in kulturnih oblik dela v kratkem času dosegla izredne uspehe. Prebivalci doline so vsestransko zaživeli življenje svobodnega človeka, čeprav je preko Černivca, le nekaj km stran, ustrahoval naše ljudi še okupator z močnimi vojaškimi in policijskimi silami.

Na območju Gornje Savinjske doline je delala še vrsta pomembnih partizanskih in razgibanem dogajanju so bile volitve v narodnoosvobodilne odbore, oblikovale so se upravne službe vseh vrst, tudi sodni in drugi organi so pričeli delati. Gornji grad je takrat postal hkrati še središče kulturnega delovanja.

V takem vzdušju in ob vsestranskem vključevanju množic v novo družbeno in politično življenje so na Ljubnem sklicali prvi zbor delavcev in na njem izvolili odbor Delavske enotnosti.

Najprej bi kazalo spregovoriti nekaj o pripravah na ta zbor. Stane Kovač se tega spominja takole:

„Gornja Savinjska dolina je bila v vsakem pogledu zelo razgibana. Krajina sama in njeni ljudje, so nudili osvobodilnemu gibanju vse kar so zmogli. Zadnja leta pred vojno so se tam porajale močne organizacije delavskega sindikata, kar je že samo na sebi predstavljalo dobre možnosti vključevanja osveščenih ljudi v OF. Pretežni del tistih, ki so delali pred vojno v sindikalnem gibanju je našel pot med aktiviste OF in borce NOV. V drugi polovici vojnega časa je Gornja Savinjska dolina pomenila v marsičem središče

Stane Kovač

boja na Štajerskem. Tu so delovali seveda tudi pomembni organi OF kot pokrajinski odbor, okrožni odbor, okrajni in krajevni odbori OF in še druge množične organizacije (AFŽ, ZSM itd). Posebno je treba omeniti obsežne politične priprave za izvedbo prvih svobodnih volitev na Štajerskem še med NOB. Pomemben je bil veličasten zbor pri Bočni, kjer je sodelovala kar tisočglava množica ljudi, govorili pa so najvidnejši predstavniki narodnoosvobodilnega gibanja, kot Franc Leskovšek Luka in drugi. Na shodu so govorili tudi predstavniki zavezniških sil. Seveda so bile podobne manifestacije možne le v času, ko je območje Gornje Savinjske doline bilo osvobojeno.

Ko je na tretjem Zboru aktivistov OF v Črnomlju, koncem avgusta 1944 bilo odločeno, da mora močnejša skupina aktivistov na Štajersko, da bi poglobila politično in organizacijsko delo, je vodstvo te skupine prevzel Franc Leskovšek—Luka, v njej pa so bili med drugimi tudi Zoran Polič, Vid Levstik, Lojze Ocepek, dr. Stanko Šter, Stane Kovač, Vencelj Perko in drugi.

Franc Nareks

Treba je bilo z vso resnostjo in odgovornostjo pripraviti začetke delovanja ljudske oblasti ter v zvezi s tem tudi volitve v narodne odbore. Organizirati je bilo treba upravnopoliitično šolo na Ljubnem, ki je delovala v obliki tečajev za delo bodočih odbornikov teh odborov.

Zadolžen sem bil kot inštruktor IO OF Slovenije in član odseka za izgradnjo narodne oblasti pri SNOS (Slovenski narodnoosvobodilni svet). Ker sem že pred vojno delal kot strokovni tajnik Jugoslovanske strokovne zveze v Ljubljani in hodil na sestanke v Celje in Gornjo Savinjsko dolino, sem se zaradi organizacije odbora Delavske enotnosti povezal z znanim in prizadevnim delavskim organizatorjem izpred vojne, Francem Nareksom z Ljubnega. Pritegnila sva k pripravam za ustanovni zbor še druge nekdanje sodelavce delavskega gibanja v Gornji Savinjski dolini. Tako smo v oktobru pripravili zbor na Ljubnem. Vodilni organizator je vsekakor bil Franc Nareks, ki je imel med delavci velik ugled. Tako je prišlo do tega, da je on tudi vodil in pričel prvi delavski zbor na svobodnem ozemlju Gornje

Savinjske doline. Imel je krajši uvodni govor. Na tem zboru so izvolili prvi odbor Delavske enotnosti v tem predelu ožje domovine. Kolikor se spominjam, je bil Franc Nareks tudi prvi predsednik DE v Gornji Savinjski dolini.”

Iz najdenega zapisa Franca Nareksa je mogoče ugotoviti, da so na zboru DE na Ljubnem sodelovali kot predstavniki: Albin Vipotnik — Strgar, član pokrajinskega odbora OF, Vencel Perko, član odseka za agitacijo in propagando pri SNOS in Stane Kovač, član glavnega odbora DE in član izvršilnega odbora OF Slovenije.

Zbor je potekal po naslednjem dnevnem redu: uvodne besede o pomenu DE, ustanovitev in o načrtih DE je podal obrazložitev Stane Kovač, naloge DE je pojasnil Vencelj Perko. Sledilo je poročilo s terena, nakar so izvolili odbor DE za Gornjo Savinjsko dolino.

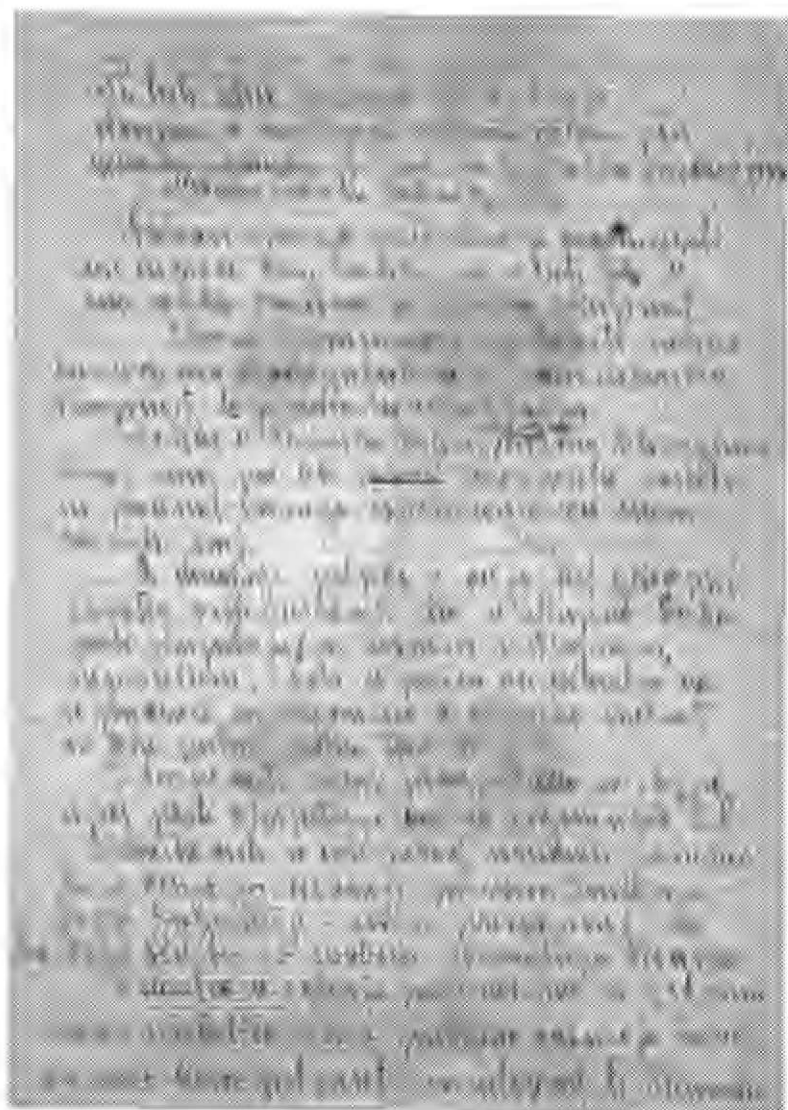
Iz govora Franca Nareksa, ki je po naključju v izvirniku ostal ohranjen povzemamo naslednjo vsebino:

„Po treh letih suženjstva in trpljenja, otvarjam v osvobodeni Savinjski dolini prvi svobodni delavski sestanek in navzoče tovariško pozdravljam. Namen našega sestanka je organizirati delavce brez razlike in jih strniti v veliko družino Delavske enotnosti.

Če se spomnimo preteklosti, potem kaj lahko ugotovimo, kako zelo nam je bila delavska organizacija potrebna. Dokler nismo bili v Savinjski dolini organizirani, smo bili brez vsake zaščite in predmet vseh vrst izkoriščanja.

Današnje, zaenkrat še vojne razmere, seveda še bolj narakujejo združevanje delavstva in vseh narodno zavednih sil v skupni boj proti okupatorju... Zato kličemo vse delavstvo, naj se pridruži in organizira v Delavsko enotnost in tako postane vreden član OF... Delavske vrste krvavijo po vsej domovini za boljši družbeni red, za svobodo človeka in naših narodov. Delavstvo v zaledju je dolžno priborjeno ozemlje čuvati, saj so zanj padli naši najboljši sinovi... Treba je pomagati borcem in gibanju na vseh ravneh in utrjevati pot svobodnega ljudstva... Da bomo vsemu temu kos, se moramo strniti in z roko v roki delati in trpeti z zavednim kmetom in izobražencem... Tako povezani imamo

Prva stran govora Franca Nareksa na ustanovnem zboru DE na Ljubnem leta 1944

jamstvo, da bomo doživeli popolno svobodo in zagotovili srečno bodočnost našemu malemu človeku.”

Nareks je svoj govor sam napisal, papir je na nekaterih mestih sicer poškodovan, vendar pa se da vsebina dobro prebrati. Izvirnik hrani arhiv kulturne skupnosti Mozirje.

Tako so ustanovili tudi v Gornji Savinjski dolini Delavsko enotnost, kot zametek poznejše sindikalne organizacije, ko se je bilo treba prilagoditi organizacijskim oblikam sindikatov v državi.

Delavska enotnost v Gornji Savinjski dolini je delovala še v težkih vojnih razmerah, saj je osvobojeno ozemlje spet kmalu zasedel okupator, ki je izvajal nad prebivalstvom še večje nasilje in zatiral vsakršno obliko povezovanja naših ljudi. Res pa je tudi, da je velika večina v DE povezanega delavstva po ponovni zasedbi doline prišla za puške in v takšnih razmerah res ni bilo misliti na kaj drugega kot na to, da je treba okupatorja uničiti. Razen tega pa moramo upoštevati, da v takratnih razmerah v dolini ni bilo industrije, ki bi sama na sebi vezala večje število zaposlenih delavcev.

Literatura:

Pot slovenskega delavstva v Delavsko enotnost,

Delavska enotnost, Ljubljana 1982

Borec, 1/1983

Gradivo Arhiva kulturne skupnosti Mozirje

Slika na naslovni strani predstavlja delavce posestva Marijingrad v Podvolovljeku pri Jekerju leta 1928.

